

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İÇİN GELİŞTİRİLEN MÜZİKAL BEYİN EĞİTMENİ: *EARWORM(S)*

Öğr. Gör. Ayşe Becel
Polis Akademisi GAPMYO
Gaziantep
aysebecel@hotmail.com

Özet

Bilişim çağı olarak adlandırılan bu dönemde öğrenme, okul sınırlarını aşmış; bireysel öğrenme deneyimleri önem kazanmıştır. Mobil cihazlar yoluyla öğrenen kontrolünü destekleyen, yaşam boyu öğrenme amacına hizmet edecek uygulamalar geliştirilmiştir. Bu çalışmada, yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla geliştirilerek iOS işletim sistemi üzerinden *Musical Brain Trainer* ifadesiyle kullanıma sunulan *Earworms Rapid Turkish* adlı uygulama incelenmiştir. Uygulamanın, müzikal altyapısıyla hedef dile ait sözcük ve kalıpları uzun süreli belleğe işleme vaadi onu diğer uygulamalardan farklı kılmaktadır. Konuşma kılavuzu formunda hazırlanmış olan uygulama, zaman/mekân sınırlaması olmaksızın müziğin ritmiyle kalıcı öğrenme sağlayacağı iddiasına sahiptir. Uygulamanın, müzik ve diyaloglarla örülü öğrenme yaşantısı sunduğu için disleksik ve görme engelli öğrenenlere uygun olduğu vurgulanmaktadır. Çalışmada, *earworm* sözcüğünün kullanılış amacı ve uygulamanın temel bileşenleri irdelenmiş, uygulamanın bellek ve öğrenme bağlamında hangi öğelerden yararlandığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Avrupa Konseyi Yabancı Diller İçin Ortak Başvuru Metni'ne uygun olarak hazırlandığı belirtilen uygulama bu bağlamda ve yabancı dil öğretim yöntem ve ilkeleri açısından incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yabancı dil öğretimi, Türkçe, mobil uygulama, earworm.

THE MUSICAL BRAIN INSTRUCTOR FOR TEACHING TURKISH TO THE FOREIGNERS: *EARWORM(S)*

Abstract

In this study, the application named as *Earworms Rapid Turkish* that is brought into use with the expression of *Musical Brain Trainer* through the IOS operating system developed with the aim of teaching Turkish to the foreigners had been examined. The application's assurance of processing the words and patterns of the target language into the long-term memory with the musical basis makes it different than other applications. The application that is prepared in the form of phrasebook has the claim of providing permanent learning with the rhythm of music without any limitation of time/place. In the study fundamental components of the application had been examined, and determining of which factors had been benefited on the application in terms of memory and learning had been struggled. The application which is specified as prepared properly according to the Common Application Text for the Council of Europe Foreign Languages had been examined with this context and in terms of foreign language teaching methods and principles.

Key Words: Foreign language teaching, Turkish, mobile application, earworm.

GİRİŞ

Teknolojik gelişmelere paralel olarak artan bilişim olanakları hayatın her alanında olduğu gibi eğitimi de derinden etkilemektedir. Bilgi evreninin her geçen gün gelişmesi, bilginin işlevlerini ve bilgiye ulaşma biçimini de değiştirmektedir. Bu durum, eğitimin temel modelini etkilemekte ve eğitime yeni ufuklar kazandırmaktadır. Sözü edilen bu dönüşüm sonucunda eğitim teknolojileri ve eğitim endüstrisi önemli bir olgu hâline gelmiştir.

Bilgisayar destekli öğretim, bilgi işlem sistemleri ile eğitim kurumlarında varlık göstermeye başlayan eğitim endüstrisi yoluyla yeni öğrenme/öğretme stratejileri gelişmiş ve geleneksel eğitim kalıplarının dışına çıkmıştır. Bireysel farklılık ve yeteneklerin öncelenmesi; yaratıcılık, keşfetme, problem çözme kavramlarının değer kazanması bilgi teknolojilerinin eğitimle bütünleşmesi ile yakından ilgilidir. Göz ardı edilemeyecek değişim içerisinde girmiş olan eğitimde, çağı yakalamak üzere yeni teknolojilerin tespit ve takibi zorunlu hâle gelmiştir.

Hayatının her anında ve alanında bilişim teknolojileriyle kuşatılmış olan birey, bilgisayar ve internet teknolojilerinin hızına paralel bir yaşam sürmeye başlamıştır. Bunun sonucu olarak sözü edilen teknolojiler; çok amaçlı, taşınabilir cihazlar yoluyla günlük yaşamın ayrılmaz bir parçasına dönüşmüştür. Akıllı telefonlar ve tablet bilgisayarlar aracılığıyla bilgi ve iletişim dünyası zaman/mekân sınırlaması olmaksızın bireyin elinde ve emrinde olmaya başlamıştır. Bütün bu gelişmelere kayıtsız kalmayan eğitim endüstrisi, akıllı telefonlar ve tablet bilgisayarlar üzerinden ulaşılabilecek birtakım eğitim uygulamaları geliştirmiş, bunun sonucu olarak kullanıcılarda mobil cihaz uygulamalarına yönelik talepler oluşmaya başlamıştır.

Akıllı cihazlar yoluyla ulaşılabilen mobil marketlerde çok sayıda eğitim uygulaması mevcuttur. Hemen her disipline ait uygulamalar incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere geliştirilmiş olanların önemli bir sayıya sahip olduğu görülmektedir. Dünya çapında akıllı cihaz kullananların erişimine açık olan bu uygulamalar, erişim kolaylığı ve öğrenen özerkliği sağlama yönüyle temel eğitim modellerinden farklılık göstermektedir. Çok kısa sürede milyonlarca insanın yararlanmaya başladığı söz konusu uygulamalar; öğrenenlere sunduğu vaatler ve sağladığı kolaylıklar, geleneksel öğrenme/öğretme biçimlerinden ayrılan yönleri, yararlandığı yaklaşım, yöntem ve teknikler açısından henüz değerlendirilmemiştir. Bu çalışma, yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla geliştirilerek iOS işletim sistemi üzerinden *Musical Brain Trainer* ifadesiyle kullanıma sunulan *Earworms Rapid Turkish* adlı uygulamayı mercek altına almayı hedeflemektedir.

YÖNTEM

Çalışma, tarama modelindedir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen varolan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2011:77). Yabancılara Türkçe eğitiminde kullanılmak üzere geliştirilmiş *Earworms Rapid Turkish* adlı uygulama öğrenenlere sunduğu vaatler ve sağladığı kolaylıklar, geleneksel öğrenme/öğretme biçimlerinden ayrılan yönleri, yararlandığı yaklaşım, yöntem ve teknikler açısından incelendiğinden çalışmada tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini iOS işletim sisteminde yer alan ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi için geliştirilmiş olan mobil uygulamalar oluşturmaktadır. İşletim sistemleri kullanım oranları bakımından %54.45'lik payla ilk sırada yer aldığı (www.netmarketshare.com) için iOS işletim sistemi için geliştirilen mobil uygulamalar evren olarak belirlenmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde geleneksel yapıların dışında sunduğu eğitsel imkân ve yenilikleri vaat eden yapıya sahip olması, uluslararası faaliyet gösteren bir dil firması tarafından geliştirilmiş olması yönünden diğer uygulamalardan ayrılan *Earworms Rapid Turkish* adlı uygulama örneklem olarak seçilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya konu olan uygulama, iOS işletim sisteminin uygulama marketi olan App Store'dan iPad 3 adlı tablet bilgisayar aracılığıyla elde edilmiştir. Earworms Learning Ltd. firmasının iOS işletim sistemine (iPad, iPhone, iPod) ve Android işletim sistemine uyumlu 10'un üzerinde dile ait uygulamaları mevcuttur. Ancak Türkçe için sadece iPad uyumlu uygulaması bulunduğundan çalışmada iPad cihaz kullanılmıştır.

Veri Analizi

Çalışmada, *earworm* sözcüğünün kullanılış amacı ve uygulamanın temel bileşenleri irdelenmiş, uygulamanın bellek ve öğrenme bağlamında hangi öğelerden yararlandığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Uygulama ayrıca; yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri, yabancılara Türkçe öğretimin temel ve ilkeleri ile Avrupa Konseyi Yabancı Diller İçin Ortak Başvuru Metni'ne uygunluk bakımından değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Earworm İngilizce “kulak” anlamına gelen *ear* ve “kurtçuk” anlamına gelen *worm* sözcüklerinden oluşmuştur (www.macmillandictionary.com). “Kulakkurdu” anlamına gelen sözcük gerçek anlamından çok, mecaz anlamda kullanılmaktadır. Buna göre *earworm*, bir kimsenin aklına takılan ve kafasında sürekli tekrarlanan ezgi veya şarkı anlamına gelmektedir (wikipedia.org/wiki/Earworm). Uygulamayı geliştiren yabancı dil öğretim firmasına da ad olan bu sözcük, müziğin bu etkisiyle öğrenmenin eğlenceli ve kalıcı olacağı iddiasını ifade etmektedir.

Uygulama; müzikal altyapıya dayalı, konuşma becerisi odaklı yabancı dil eğitimi sunmayı hedefleyen Earworms Learning Ltd. tarafından geliştirilmiştir. Dil setlerinin CD, MP3 ve mobil uygulama şeklinde hazırlandığı öğretim yönteminde İngilizce, Fransızca ve Almanca'nın kaynak dil olduğu üç ana grup bulunmaktadır. Kaynak dilin İngilizce olduğu setlerde hedef diller Arapça, Portekizce, Kanton Dili, Almanca, Hollandaca, Yunanca, İtalyanca, Japonca, Çince, Lehçe, Rusça, İspanyolca ve Türkçedir. Kaynak dilin Fransızca olduğu setlerde hedef diller Almanca, İngilizce, Çince, İspanyolca, İtalyanca, Portekizce ve Rusçadır. Kaynak dilin Almanca olduğu setlerde hedef diller Arapça, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Lehçe, Portekizce, Rusça, İspanyolca ve Türkçedir. Görüldüğü üzere, hedef dil yelpazesi oldukça geniş olan öğretim sisteminde Türkçenin hedef dil olduğu iki set mevcuttur. Kaynak dillerin İngilizce ve Almanca olduğu bu setler MP3 formatındadır. www.earwormslearning.com sitesinde ulaşılabilen eğitim setleri için site arayüzünde “uygulamalar” sekmesi mevcuttur. Bu uygulamalar “iPad için”, “iPhone/iPod için” ve “Android için” seçeneklerine sahiptir. Türkçe içinse sadece iPad uygulaması bulunmaktadır. Yabancı dil öğreniminin araba kullanırken, koşu yaparken, yürürken kısaca her zaman her yerde mümkün hâle getirileceği iddiasını vurgulayan öğretim sistemi bu nedenle mobil uygulamalara daha büyük önem vermektedir.

Resim 1: Uygulama Ana Sayfası

Uygulama on modülden oluşmaktadır. İstek bildirme, sipariş verme, iyelik, havaalanına giderken, sayılar/günler/zaman, ... var mı?, yönlendirme, nerede/ne zaman, sorun bildirme, İngilizce biliyor musunuz? şeklinde Türkçeye çevrilebilecek modül adları içerikleriyle uyumlu biçimde oluşturulmuştur. Uygulama ana sayfasında uygulamanın tanıtımı, bilimsel temelleri, geliştirici firmanın Web sayfası, sıkça sorulan sorular ve uygulama hakkında bilgilerin yer aldığı sekmeler bulunmaktadır.

Türkiye'ye seyahat edecek bireylerin gereksinimleri dikkate alınarak belirlenen temel sözcükler, kalıplar ve cümleler öğrenci-öğretici diyaloguyla sunulmaktadır. Arka planda yer alan müzik aracılığıyla diyaloglardaki bilgilerin uzun süreli belleğe yerleştirilmesi hedeflenmektedir. Dinleme materyali olan uygulama toplam 67,19 dakikalık ses kaydından oluşmaktadır. Müzikal altyapısı ve dinleme temeline dayalı olması yönüyle dil

öğrenimini eğlenceli, etkili ve kalıcı kılmayı hedefleyen uygulamanın bu yönüyle görme engelli ve disleksik bireylerin de yararlanacağı yeni bir öğrenme ortamı olduğu vurgulanmaktadır.

Musical Brain Trainer (Müzikal Beyin Eğitmeni) ifadesiyle sunulan uygulamanın bilimsel dayanağı, uygulama ana sayfasında şöyle açıklanmaktadır:

“Genel anlamda öğrenme, özel anlamda dil öğrenimi sözcük, olgu ve önemli bilgilerin ezberlenmesi ile gerçekleşmektedir. Bilindiği gibi insan, beyninin sadece küçük bir kısmını kullanmakta ve geleneksel öğrenme modelleri her bireye uygun olmamaktadır. Earworms beynin doğal gücünden daha yüksek oranda yararlanmayı ve hızlı öğrenmeyi sağlayan bir teknik kullanmaktadır.”

Uygulamada, beynin daha etkin kullanımını sağladığı söylenen teknik, Kraerner ve diğer (2005) tarafından yapılan bir araştırmanın bulgularına dayanmaktadır. Sözü edilen araştırma, beynin görsel imgelem oluşturma işlevine benzer biçimde işitsel imgelem oluşturma işlevini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada işitsel imgeleri destekleyen nöral yapıları belirlemek için manyetik rezonans (MR) görüntüleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, katılımcılara sözlü/sözsüz müzikler dinletilmesi ve işitsel korteksteki aktivitenin dinleme esnasında görüntülenmesi yoluyla yapılmıştır. Uygulama öncesi şarkılar, katılımcıların bildikleri/bilmedikleri şarkılar olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Bu değerlendirme sonuçlarına göre her birey için özgün bir müzik parçası oluşturulmuştur. Bunun için araştırmada kullanılan şarkıların farklı noktalarına 2-5 saniye aralığında sessiz boşluklar yerleştirilmiştir. Sözü edilen bu şarkılar dinletilirken bu sessiz aralıklar boyunca katılımcıların nöral aktiviteleri izlenmiştir. Birincil korteks ve işitsel asosiyasyon korteksindeki nöral aktivitelerin, bilinen ve bilinmeyen şarkılara yerleştirilen sessiz boşluklardaki durumları karşılaştırılmıştır. İzleme sonunda işitsel asosiyasyon alanında bilinen şarkılardaki sessiz bölümlerde bilinmeyen şarkılardaki sessiz bölümlerden daha büyük oranda nöral aktivite tespit edilmiştir. Ayrıca, bilinen şarkılar sözsüz olduğunda kortikal aktivite sol birincil işitsel kortekse doğru yayılım göstermiştir. Katılımcılar, bildikleri şarkıların sessiz bölümlerinde zihinlerinde şarkının devam ettiğini ancak bilmedikleri şarkılarda bu durumun gerçekleşmediğini bildirmişlerdir. Araştırmacılar, bilinen şarkılara yerleştirilen sessiz aralıkların işitsel imgelem için tetikleyici olduğu; işitilen seslerin ve sözlerin işitsel kortekste depolandığını, gerektiğinde beyin tarafından bu bilgilerin çağrılarak dinlemenin tekrarlandığı sonucuna varmışlardır.

İşitilen şarkıların dile dolanması, bir başka deyişle, beynin şarkı sözlerini sürekli olarak tekrar etmesi anlamında kullanılan *earworm* sözcüğünün bilimsel altyapısı işitsel kortekste depolanan işitsel uyarıların tekrar imgelemesi biçiminde açıklanmaktadır. Zatorre ve Halpern (2005) imgelemin sadece görsel olmadığını, işitsel imgelemin de beyinde yer aldığını belirtirken, işitsel uyarının bulunmadığı durumlarda da işitsel kortekste nöral aktivitenin bulunduğunu işaret ederek Beethoven ve Smetana gibi işitme yetisini sonradan kaybeden müzisyenlerin eşsiz eserlerini, müzikal imgeleri sadece içsel olarak (zihinsel) canlandırarak oluşturduklarını belirtmektedir. Voisin ve diğer (2006) ses/ sessizlik örüntüsü içinde sessizliğin beyindeki yansımalarını belirlemeye çalıştıkları araştırmada sesin bulunmadığı zamanlarda işitsel korteksteki aktivitenin yükseliş gösterdiğini; işitsel imgeleme ortaya çıkan nöral ağ yapısının görsel imgelemde ortaya çıkan yapıyla güçlü benzerliklere sahip olduğunu belirtmektedir. Bu durum, işitsel imgelemin gücünü, hatırlama ve öğrenmedeki etkisini ortaya koyduğu gibi disleksik ve görme engelli bireylerin, işitsel imgelem yoluyla gerçekleştirecekleri bilişsel etkinliklere açıklık getirmektedir. Beynin dille ilişkili bir yüksek kortikal fonksiyonu olan okumadaki (leksi) kısmi bozukluğa *disleksi* adı verilir (Bingöl, 2003:67). Disleksi okumayı öğrenmede, hecelemede ve genel sembolik bilgileri anlamada karşılaşılan güçlüklerdir (Everatt ve diğerleri, 1999). Semboller (kodları) çözme eylemi olan okuma, disleksik ve görme engelliler için önemli bir sorundur. Dinlemeye dayalı olan *Earworms* adlı uygulamanın, işitsel imgelem yoluyla öğrenme sağladığı için disleksik ve görme engellilerin de yararlanabileceği bir öğrenme ortamı olacağı düşünülmektedir.

Müzikal beyin eğitmeni olduğu vurgulanan uygulamanın beyin ve öğrenme ilişkisine yine *earworm* sözcüğü ekseninde yaklaştığı görülmektedir. Yukarıda açıklanan işitsel imgelem yoluyla müziği öğrenme eylemiyle bütünleştiren uygulama, beyin ve öğrenme ilişkisini yine işitsel uyarılarınla açıklamaktadır. Öğrenme ve öğrenilenlerin kalıcılığı büyük ölçüde bellekle ilgilidir. Bellek ve öğrenme süreçleri birbirini tamamlar niteliktedir. Bilgiyi kodlama, depolama, geri getirme gibi süreçleri kapsayan (Açıkgöz, 2003) bellek hücresel boyutta ele alındığında, nöron demetlerinin ateşlenmesi olarak açıklanabilir. Dinlenme halindeyken yüz milisaniyede bir

defa ateşleme gerçekleştiren bir nöron, aksi durumlarda herhangi bir düşünceyle meşgul olduğunda ise yüz milisaniyede defalarca ateşleme gerçekleştirebilmektedir (Brandt, 2000; Akt: Keleş ve Çepni, 2006). Weiss (2000), bu bilgiden hareketle belleğin, öğrenilen bilgileri tekrarlama yeteneği olarak da değerlendirilebileceğini ileri sürmektedir. Sık kullanımın, nöral ağları kuvvetlendirdiğini ileri süren McFadden (2001), nöronlardaki her bir ateşlemenin bu işlemin tekrar yapılması için eğilim doğmasını sağladığını vurgular. Kısaca ifade etmek gerekirse tekrar, belleğin yapılanmasında temel etkidir. Belleğin bilgiyi işleme ve yorumlamasında kısa süreli ve uzun süreli bellek etkindir. Duyusal kayıt aşamasından sonra kısa süreli belleğe ulaşan bilgiler tekrar edildiğinde uzun süreli belleğe aktarılmakta ve saklanmaktadır. Bilginin görsel ve işitsel olarak depolanabildiği uzun süreli bellek sınırsız kapasiteye sahiptir. Bilgilerin uzun süreli belleğe aktarılması güç olmakla birlikte bu bellekte depolanan bilgiler, sıkça tekrar edilmesi hâlinde ömür boyu hatırlanabilmektedir (Ziylan, 2001). Uygulamada, *catchy tunes* olarak adlandırılan ve işitilmediği halde beyinde sürekli tekrar edilen şarkılar, bilgilerin taşıyıcısı olarak düşünülmektedir. Diyaloglara yerleştirilen Türkçe sözcük ve cümleler, şarkıların sözleri gibi algılanmaktadır. Öğrenciler müziği dinlerken sözcük ve cümleler, işitsel imgelemin merkezini oluşturan işitsel kortekse ulaşır. Müziğin tekrarlanarak dinlenmesi sonucunda bilgiler uzun süreli belleğe kaydolunduğu gibi, işitilen seslerin ve sözlerin işitsel kortekste depolanması, ses uyarınının bulunmadığı durumlarda da beynin bu bilgileri çağırarak dinlemenin tekrarlanması söz konusu olmaktadır. Böylece, öğrenmenin kalıcılığını sağlamak noktasında önemli bir etken olan bellek, dinleme esnasında ve sonrasında sürekli etkin kılınarak öğrenmenin hızlı ve kalıcı olması hedeflenmektedir.

Yabancılar Türkçe öğretmek için hazırlanan uygulama, *suggestopedia* (telkin) yöntemi esas alınarak geliştirilmiştir. Suggestopedia, insan beyninin nasıl çalıştığı ve etkin öğrenmenin nasıl gerçekleştiğinin anlaşılması için çağdaş bir anlayışla geliştirilmiş öğrenme yöntemidir. Suggestopedia, *suggestion* ve *pedagogy* sözcüklerinden türetilen ve "hızlandırılmış öğrenme" anlamında kullanılan bir terimdir (Lozanov, 2011). Suggestopedia yönteminin kurucusu Georgi Lozanov, öğrenme konusundaki yetersizliğin öğrenmeye karşı geliştirilen psikolojik engellerden kaynaklandığını, sözü edilen bu psikolojik engeller nedeniyle zihinsel kapasitenin tam olarak kullanılmadığını belirtir (Hasra, 2007). Bu yöntemin yabancı dil öğretimine sağladığı katkı sınıf içi iletişimin rahat bir ortamda gerçekleşmesidir. Bu amaçla sınıflar rahatça iletişim kurulacak şekilde düzenlenmekte ve en etkili araç olarak müzikten yararlanılmaktadır. Bu yöntemde derslikler bir oturma odası görünümündedir. Öğrenciler rahat koltuklarda oturup müzik eşliğinde ders yapmaktadır. Yöntemde diyalog öğretimi çok önemlidir. Yabancı dildeki günlük konuşmalar müzik eşliğinde öğretilmektedir (Demirel, 2011). Suggestopedia'nın temel bileşenleri/aşamaları şunlardır:

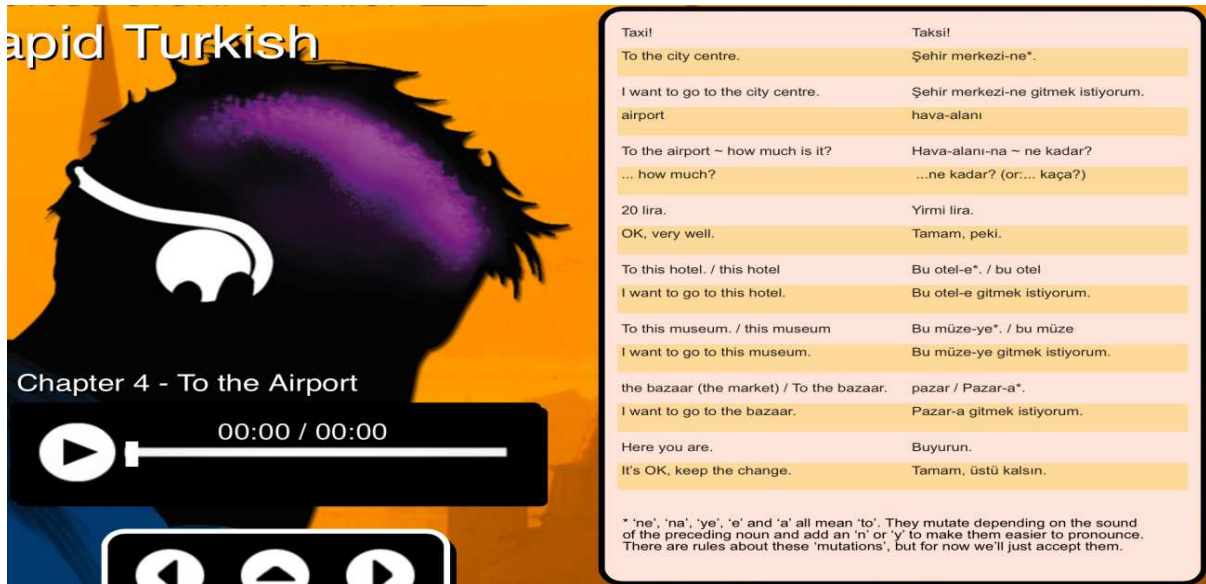
- Tanıtım: Bu aşamada öğrencilerin rahatlaması ve zihinlerinde olumlu düşünceler oluşturması sağlanır. Böylece öğrenmenin kolay ve eğlenceli olacağı kanısı oluşturulur.
- Birinci dinleti: Öğrenme materyalinin sunulduğu aşamadır. Örneğin, klasik müzik eşliğinde okuma çalışması yapılabilir.
- İkinci dinleti: Öğrencilerin rahatlamaları sağlanır. Barok müzik eşliğinde, ilk okunan metin geri planda seslendirilir. Barok müzik, öğrencilerin zihinsel açıdan ideal duruma gelerek öğrenmenin kolaylaşmasını sağlamak için kullanılır.
- Alıştırma: Öğrenmenin kalıcı olmasını sağlamak için bazı oyun ve bulmacalardan yararlanır (Lozanov, 2011).

Suggestopedia, müzik eşliğinde günlük konuşmaların öğretimini diyaloglar yoluyla yaptırması yönünden *Earworms* adlı uygulamada tercih edilmiştir. Uygulamaya yönelik her açıklamada müziğin rahatlatıcı etkisinden, öğrenmenin eğlenceli biçimde gerçekleşmesinden, beyin asıl gücünün ortaya çıkarılmasının öneminden söz edilmesinin dayanağı bu yöntemdir.

Yabancı dil öğretimin etkinliği büyük oranda temel alınan ilkelere bağlı olmaktadır. Öğretme-öğrenme sürecine ilişkin ilkeler öğretim uygulamalarını etkilediği kadar eğitimin niteliğini de belirlemektedir (Demirel, 2011). *Earworms* adlı uygulama, bireysel öğrenme materyali olmakla birlikte, yabancılar Türkçe öğretimi için geliştirilen ve diğer uygulamalardan bilimsel dayanakları ve vaatleri ile ayrılan bir yapıya sahip olduğu için yabancı dil öğretim ilkeleri açısından değerlendirilmesi gerekli görülmüştür. Uygulama, Barın (2004:22-24) ve Demirel (2011:29-32) tarafından belirlenen yabancı dil öğretiminde temel alınan aşağıdaki ilkeler dikkate alınarak değerlendirilmiştir:

- Dört temel beceriyi geliştirme
- Öğretim etkinliklerini önceden planlama
- Basitten karmaşığa somuttan soyuta doğru öğretme
- Görsel ve işitsel araçları kullanma
- Ana dili gerekli durumlarda kullanma
- Bir seferde bir tek yapı sunma
- Bireysel farklılıkları dikkate alma
- Verilen bilgi ve örneklerin hayata uygunluğu

Dayandığı suggestopedia (telkin) yöntemi ve konuşma kılavuzu niteliğinde olması dolayısıyla uygulama; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin tamamını geliştirmeye yönelik değildir. Dinlemeye dayalı bir öğrenme materyali olan uygulama, hedef dili sadece seyahat esnasında kullanacağı düşünülen öğrenciler için geliştirildiğinden okuma ve yazma becerisini göz ardı edilmiş; dil bilgisi öğretimi, bazı eklerin dip notlarla kısa açıklamalarla yer bulmuştur. Görme engelliler ve disleksik bireyler için uygun olduğu vurgulanan uygulamada okuma becerisine yönelik dip notların varlığı dikkat çekicidir.

Taxi!	Taksi!
To the city centre.	Şehir merkezi-ne*.
I want to go to the city centre.	Şehir merkezi-ne gitmek istiyorum.
airport	hava-alanı
To the airport ~ how much is it?	Hava-alanı-na ~ ne kadar?
... how much?	...ne kadar? (or:... kaç?)
20 lira.	Yirmi lira.
OK, very well.	Tamam, peki.
To this hotel. / this hotel	Bu otel-e*. / bu otel
I want to go to this hotel.	Bu otel-e gitmek istiyorum.
To this museum. / this museum	Bu müze-ye*. / bu müze
I want to go to this museum.	Bu müze-ye gitmek istiyorum.
the bazaar (the market) / To the bazaar.	pazar / Pazar-a*.
I want to go to the bazaar.	Pazar-a gitmek istiyorum.
Here you are.	Buyurun.
It's OK, keep the change.	Tamam, üstü kalsın.

* 'ne', 'na', 'ye', 'e' and 'a' all mean 'to'. They mutate depending on the sound of the preceding noun and add an 'n' or 'y' to make them easier to pronounce. There are rules about these 'mutations', but for now we'll just accept them.

Resim -2 Dil Bilgisine Yönelik Açıklamalar

Genel olarak eğitimde özel olarak dil öğretiminde öğretim süreçlerinin önceden planlanması esastır. Yabancı bir dil öğretilirken hangi hedef kitleye ne kadar bir süre içerisinde ve hangi ihtiyaca dayalı olarak öğretim yapılması gerektiği önceden planlanmalıdır (Barın, 2004). Sınıf ortamı ve öğretmen etkenlerinin söz konusu olmadığı bu bireysel öğrenme materyalinin hedef kitlesi Türkiye'ye ziyaret gerçekleştirecek olan bireylerdir. Bu nedenle bir ülkeye ziyaret gerçekleştirecek kişilerin başkalarından yardım almaksızın iletişim kurabilmeleri için günlük temel konuşma kalıpları ana eksen olarak seçilmiştir. Bu yönüyle uygulamanın hedef kitlesinin ve hedef kitlenin ihtiyaçlarını belirleyerek planlama yaptığı söylenebilir. Modüllerin 5-8 dakikalık kayıtlardan oluştuğu dikkate alındığında, uygulamanın bilimsel altyapısına uygun olarak bir şarkının kayıt süresine yakın tutulmaya çalışıldığı görülmektedir.

Yabancı dil öğretiminde, konuların sıralaması da önemlidir. Konular basitten karmaşığa, somut kavramlardan soyut kavramlara doğru öğretilmelidir. İncelenen uygulama modüllerden oluştuğu için bireyin belirli bir sıra takip etmesi gerekmemektedir. Uygulamanın bilimsel altyapısının açıklandığı bölümde de modüllerin belirli bir sırayla dinlenilmesine yönelik herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Ancak, modüllerdeki ileri/geri seçenekleri ileri doğru bir dinleme gerçekleştirme yapmak olanaklıdır. Modüller içerikleri açısından doğrusal biçimde değerlendirildiğinde, ilk iki modülde sözcük bazında öğretimin, üçüncü modülden başlayarak da cümle bazında öğretimin amaçlandığı görülmektedir. Cümle kurmaya yönelik diyalogların yer aldığı üçüncü ve

dördüncü modülden sonra ise günler ve sayıların sözcük bazında öğretiminin yer alması sözü edilen basitten karmaşığa ilkesinin göz ardı edildiğini düşündürmektedir. Sözü edilen modülden sonra günler ve sayıların kullanımını gerektirmeyen bir modülün yer alması da bu görüşü destekler niteliktedir.

Eğitimde kullanılan yöntem ve tekniklerin yanı sıra kullanılan araçlar ve bunların çeşitliliği de önemlidir. ABD, Texas Üniversitesi'nde Philips tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, zaman faktörü sabit tutulduğunda insanlar okuduklarının % 10'unu, duyduklarının %20'sini, gördüklerinin %30'unu, hem görüp hem duyduklarının % 50'sini, görüp duydukları ve söylediklerinin % 80'ini, görüp, duyup, dokunup, söylediklerinin % 90'ını hatırlamaktadırlar (Demirel, 2003). Eğitimde bilgi teknolojileri kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte geleneksel yöntem ve tekniklerin yerini alan ve daha çok duyuya yönelik olan araçlar ön plana çıkmıştır. Bu çalışmada incelenen uygulama, bilgisayar ve İnternet teknolojilerinin bugün için ulaştığı son basamaktan bir örnektir. Erişim ve kullanım kolaylığı sağlayan mobil uygulamalar, görsel ve işitsel materyaller olduğu gibi, eğitsel amaçla geliştirilmiş olanlar öğrenen özerkliği sağlamaktadır.

Uygulamanın, yabancı dil öğretimi açısından en dikkat çekici özelliği, ana dili gerekli durumlarda kullanma ilkesine aykırı bir yaklaşımla oluşturulmuş olmasıdır. Yabancı dil öğretiminin hedef dil kullanılarak gerçekleştirilmesi ve ana dilin sadece zorunlu durumlarda kullanılması gerçeği uygulamada dikkate alınmamıştır. Uluslararası erişime açık olan ve yabancı bir firma tarafından geliştirilen uygulama, dünya çapında en yaygın yabancı dillerden biri olarak kabul gören İngilizceyi kaynak dil olarak benimsemiştir. Ana sayfasındaki bütün sekmeler ve açıklamaların İngilizce olduğu uygulamada diyaloglar da bu dille oluşturulmuştur. Temel alınan suggestopedia (telkin) yöntemi, anlamı anlaşılır duruma getirmek için ana dilde çeviriye yer verir (Hasra, 2007). Ancak uygulama, dayanağı olan bu yöntemin aksine yabancı dil öğretimin ana dille yapıldığı dil bilgisi-çeviri yöntemini esas almış görünmektedir.

Modüller hâlinde oluşturulan uygulama, her modüde belirli sözcük, kalıp ve yapıları sunduğu için, “bir seferde bir tek yapıyı sunma” ilkesine uygundur. “İstek bildirme, sipariş verme, İyelik, Havaalanına Giderken, Sayılar/Günler/Zaman, ...Var Mı?, Yönlendirme, Nerede/Ne zaman, Sorun Bildirme, İngilizce Biliyor Musunuz?” başlıklarına sahip olan modüller bu adlarla doğrultulu içeriğe sahiptir. Mobil cihazları kullanabilen ve gerekli fizyolojik yeterliliğe sahip kişiler tarafından kullanılacak olan uygulama, bu yönüyle “bireysel farklılıkları dikkate alma” ilkesinden uzaktır. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve öğrenme hızları birbirinden farklı olduğundan öğretim etkinliklerinin planlanması bu doğrultuda olmalıdır. Oysa dil öğrenimini, bir anlamda, müzik dinleme eylemine indirgeyen uygulama hemen herkesin korku ve endişeden uzak biçimde yabancı dil öğrenebileceği iddiasındadır. Uygulamada verilen bilgi ve örnekler, yaşayan Türkçeyi yansıtmaktadır. Günlük hayatta kullanılan temel kalıplarının yer aldığı diyaloglar, ana dili Türkçe olan kişilerin yadırgamayacağı telaffuzla seslendirilmiştir.

Mobil uygulama marketinde yer alan ücretli uygulamalardan biri olan *Earworms*, satın alma işlemi öncesinde kullanıcıya sunduğu bilgiler bölümünde bu yabancı dil öğretim materyalinin Avrupa Konseyi Yabancı Diller İçin Ortak Başvuru Metni'ne uygun olduğunu belirtmektedir. Gerek sözü edilen bilgiler bölümünde gerekse uygulama ana sayfasında, materyalin Ortak Başvuru Metni'nin hangi öneri ve özelliğini referans aldığına dair bir açıklama bulunmamaktadır. Ortak Başvuru Metni'nde bir dilin iletişim için kullanılabilmesi, o dilin dil bilgisinin öğrenilmesinden daha çok önemli olduğu belirtilmektedir (Sülükçü,2011). Dil bilgisi öğretiminin yer almadığı, temel düzeyde sözlü iletişim kurma becerisini geliştirmenin öncelendiği uygulama, Ortak Başvuru Metni'nde sözü edilen bu amaca uygun görünmektedir. Bireysel öğrenme materyali olan ve yaş grubu bakımından hedef kitlesini oldukça geniş tutan uygulamanın Ortak Başvuru Metni'nin kendi kendine öğrenme ve hayat boyu öğrenme ilkelerini benimser bir anlayışla oluşturulduğu söylenebilir. Bununla birlikte, Ortak Başvuru Metni'nde önemle vurgulanan “öğrenen özerkliği”nin sağlamanın koşulu olan “kendini değerlendirme” aşamasının uygulamada yer almadığı görülmektedir. Ortak Başvuru Metni dil öğrencileri için üç seviye belirlemiş ve bu üç seviyeyi de kendi içinde ikiye ayırmıştır. Buna göre dil seviyeleri Temel Kullanıcı (A1, A2), Bağımsız Kullanıcı (B1, B2), Yetkin Kullanıcı (C1,C2) şeklinde belirlenmiştir. Metin'de yer alan dil seviye göstergeleri, öğrencinin hangi seviyede hangi dil yeterliliklerine sahip olması gerektiğini açıklamaktadır. Belirlenen bu seviyeler öğretim materyalinde işlenecek konuların sınırlarını çizmesi bakımından materyal hazırlamak isteyenlere yol gösterici niteliktedir (Sülükçü, 2011). Yabancı dil öğretim sistem ve materyallerinin basamaklı kur sistemiyle oluşturulmasının sebebi, sözü edilen bu dil seviyeleridir. *Earworms* adlı uygulama, basamaklı kur sistemiyle oluşturulmamıştır. Metin'de açıklanan dil seviyeleri ve bu seviyelerin karşılığındaki

yeterlikler göz önüne alındığında uygulamanın Temel kullanıcı (A1) seviyesinde öğretim gerçekleştirmeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

İos işletim sisteminin uygulama marketinde satışa sunulan *Earworms Rapid Turkish* öğrencilere sunduğu vaatler ve temel aldığı öğretim yöntemiyle, marketteki diğer uygulamalardan ayrılmaktadır. Bu nedenlerle araştırmaya konu edilen uygulamanın, müziğin işitsel imgelemi tetikleme gücünden yararlanma ilkesine dayanılarak oluşturulduğu sonucuna varılmıştır. İşitsel imgelemin sağladığı sürekli tekrarlarla bilginin uzun süreli bellekte depolandığı, öğrenme için beynin daha geniş kapasitede kullanımı sağlandığı için uygulamanın *Müzikal Beyin Eğitmeni* (Musical Brain Trainer) ifadesiyle sunulduğu görülmüştür.

Uygulama, suggestopedia (telkin) yöntemiyle geliştirilmiştir. Suggestopedia, işitsel imgelem oluşturan ve aynı zamanda bireyin öğrenme konusunda geliştirdiği psikolojik engellerin ortadan kaldırılmasına yardım eden *müziği*, dil öğreniminin merkezine yerleştirmiş olması dolayısıyla tercih edilmiştir.

Earworms, yabancı dil öğretim ilkelerinden birçoğunu temel almış olmakla birlikte; dört temel dil becerisini geliştirme, ana dili gerekli durumlarda kullanma ilkelerine uygun olarak geliştirilmemiştir. Konuşma kılavuzu olarak hazırlanmış olması, sadece konuşma becerisini geliştirmeye yönelik olmasının sebebinin ortaya koysa da uygulamanın neredeyse tamamının kaynak dille oluşturulmuş olması, hedef dil olan Türkçeyi ciddi biçimde geri plana itmiştir. Bu durumda işitilen, hedef dilden çok kaynak dil olmaktadır. Uygulamanın önemli bir çelişki gösteren diğer özelliği de, konuşma kılavuzu olmasına karşın konuşma eylemine yönelik herhangi bir etkinlik içermemesidir. Sürekli olarak dinlenen müziğe eşlik eden Türkçe sözcük ve cümlelerin, hiçbir konuşma çalışması yapılmaksızın konulması mümkün görünmemektedir. Avrupa Konseyi Yabancı Diller İçin Ortak Başvuru Metni'ne uygun olarak hazırlandığı belirtilen uygulamanın Temel kullanıcı (A1) seviyesinde öğretim sağlayabileceği ancak, Metnin kendi kendine öğrenme ve hayat boyu öğrenme ilkeleriyle; dil bilgisi öğretiminden çok iletişime dayalı dil öğretimine önem veren anlayışına uygunluk göstermesi bakımından dikkate değer olduğu söylenebilir.

Bir yabancı dil öğretim materyali olan uygulama, eğitsel açıdan yetersizliklere sahip olmasına karşın, Türkçenin uluslararası bir düzlemde *görünür* ve *ulaşılabilir* olmasını sağlaması açısından oldukça önemlidir. Yabancılar Türkçeyi öğretme noktasında yararları sınırlı görünen uygulama, öğrencilere Türkçeyi tanıma anlamında yeni ufuklar açacaktır. Uygulama, Türkiye'de pek çok dil eğitimcisinin haberdar dahi olmadığı mobil uygulama düzleminde, Türkçenin öğretilmesi için yapılabilecekler hakkında fikir vermesi yönüyle de dikkate değerdir.

Not: Bu çalışma 24-26 Nisan 2014 tarihlerinde Antalya'da 21 Ülkenin katılımıyla düzenlenen 5th International Conference on New Trends in Education and Their Implications – ICONTE' de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, K. Ü. (2003). *Etkili öğrenme ve öğretme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.

Bingöl, A. (2003). İlkokul 2 ve 4. sınıf öğrencilerinde gelişimsel disleksi oranı. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 56 (2), 67-82.

Demirel, Ö. (2003). *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Demirel, Ö. (2011). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Evaratt, J., Bradshaw M.F., Hibbard, P. B. (1999). Visual processing and dyslexia. *Perception-London*, 28, 243-254.

Hasra, K. (2007). *Beyin temelli öğrenme yaklaşımıyla öğrenme stratejilerinin öğretiminin öğrencilerin okuduğunu anlama becerisi üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muđla Üniversitesi, Muđla.

Kraerner, D. J. M., Macrae, C. N., Green, A. E. & Kelley, W. M. (2005). Musical imagery sound of silence activates auditory cortex. *Nature*, 434, 158.

Lozanov, G. (2011). *Suggestopedia*. 10.04.2014 tarihinde <http://www.jwelford.demon.co.uk/brainwaremap/suggest.html> adresinden alınmıştır.

McFadden, K. S. (2001). *An Investigation of attitudes, anxiety and achievement of college algebra students using brain-compatible teaching techniques*, Unpublished doctoral dissertation, Tennessee State University, Tennessee.

Sülükçü, Y. (2011). *Yabancılara Türkçe öğretiminde (temel seviye A1) bilgisayar destekli materyal geliştirme ve bunun öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Weiss, R. P.(2000). The wave of the brain, *Training & Development*. 21-24.

Zatorre, R. J. & Halpern, A. R. (2005). Mental concerts: musical imagery and auditory cortex. *Neuron*, 47 (1), 9-12

Ziylan, Y. Z. (2001). Kontrol sistemleri sindirim ve boşaltım fizyolojisi. Bulunduđu eser: Yiđit, R.(Ed.) *Genel Fizyoloji*. , Nobel Tıp Kitapevleri: İstanbul.